

INTERVIEW ■ ECONOMOOM GERT PEERSMAN ZEGT WAAR HET OP STAAT

‘Het zal nooit meer zijn zoals voorheen’

Als er één wetenschapper niet in een ivoren toren leeft, is het wel Gert Peersman. De Gentse econoom bestookt de publieke opinie onophoudelijk met intelligente analyses over actuele onderwerpen, zoals de begroting en het relancebeleid. ‘Ik denk dat ze het niet begrijpen.’

PASCAL DENDOOVEN
RUBEN MOOIJMAN
FOTO'S FRED DEBROCK
GENT |

U staat bekend als iemand die het regeringsbeleid permanent tegen het licht houdt. Deze week was u erg kritisch over het voorstel om de btw op elektriciteit te verlagen tot 6 procent. Het voorstel werd afgevoerd, maar onder meer staatssecretaris John Crombez bleef het verdedigen.

‘Het is bizar. Al begrijp ik wel wat de motivatie is. Een indexesprong is politiek te gevoelig, dus men probeert op andere manieren aan de index te sleutelen. Wat ik heb willen laten zien, is dat een btw-verlaging op lange termijn slechts een beperkt effect heeft. Als econoom vind ik dat het mijn taak is om dat soort dingen uit te leggen. Dat is het spijtige van dit soort discussies: men durft niet uit te leggen dat een indexesprong de beste maatregel zou zijn en neemt dan zijn toevlucht tot dit soort gekunstelde constructies, waarvoor we een prijs betalen. Over de indexesprongen die wijlen premier Wilfried Martens heeft doorgevoerd, was ook iedereen ontvreden. Maar we zijn er als economie wel bij gevaren en plukten er later de vruchten van.’

Waarom durft men in België niet te zeggen waar het op staat?

‘We hebben daarvoor de moed niet. En het is niet alleen de regering. Ook de werkgevers kloppen op de verkeerde nagel. Ze hebben het over de hoge lasten op arbeid. Dat is inderdaad een probleem, maar het is niet de oorzaak van ons verlies aan concurrentiekracht. Die lasten op arbeid waren tien jaar geleden ook al hoog. Het is de indexatie van de lonen die voor de ontsporing heeft gezorgd. In bepaalde gevallen, zoals bij een olieschok, moet je bij een inflatie van 2 procent tevre-

den zijn met een loonstijging van 1 procent. Anders ontstaat een loonprijspiraal die de competitiviteit met meerdere procenten terugdringt. Daardoor zou je op het eind

veel meer koopkracht verliezen. Ook de vakbonden weten dat, diep in hun hart. Maar ze blijven doen alsof ze hun leden beschermen tegen de vijand. Het is voor je achter-

ban niet goed om als eerste een stapje achteruit te zetten.’

Hoe ziet u de rol van economen in de samenleving?

‘Onze taak is het om de gebeurtenissen duidelijk en objectief te duiden, en aan de mensen uit te leggen. Voor politici is dat vaak moeilijk, maar economen kunnen dat op een objectieve manier doen.’

Bestaat dat, economische objectiviteit?

‘Ik probeer te vertrekken vanuit de vakliteratuur, de pro's en contra's tegen elkaar af te wegen en dan tot een conclusie te komen.’

Regelmatig rollen economen vechtend over straat omdat ze elkaars visie niet delen.

‘Dat klopt, maar dat zie je ook in andere wetenschappen. Bij de voorspelling van het Higgs-deeltje waren de fysici het aanvankelijk ook helemaal niet met elkaar eens. Maar die discussies worden niet in het openbaar gevoerd en vallen daardoor minder op. Economie is ook een jonge wetenschap, die nog volop in ontwikkeling is. Maar over veel dingen zijn economen het wel met elkaar eens.’

Toch zie je vaak dat de economische analyses erg verschillend zijn, afhankelijk van het model dat gekozen wordt.

‘Economen begrijpen wel hoe het werkt, maar kunnen van mening verschillen over hoe je een probleem moet oplossen. Vergelijk het met ingenieurs, die het wel met elkaar eens zijn over de fysieke wetten, maar met elkaar kunnen twisten over de vraag of een brug dan wel een tunnel de beste oplossing is. En als ze het eens zijn over een brug, over de vraag of die van ijzer dan wel van beton moet zijn.’

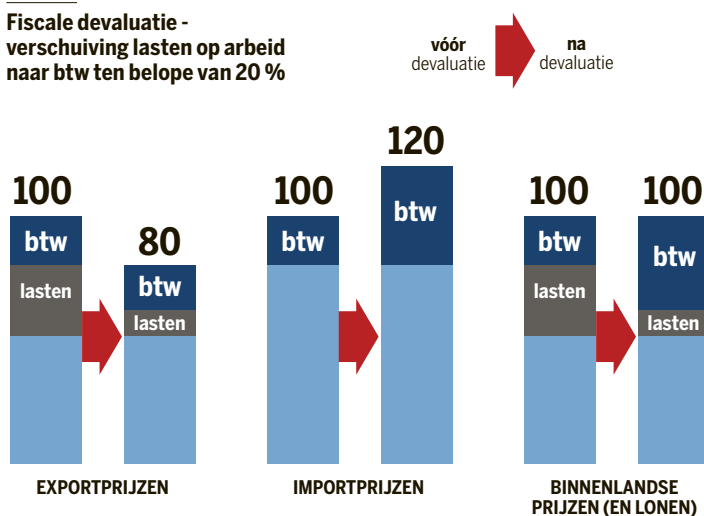
Luisteren politici in België wel voldoende naar economen? Moet er niet een soort Hoge Raad voor Economie komen, met academici

Devalueren via de btw

Peersman stelt vast dat weinigen een goed begrip hebben van de effecten van een **btw-verhoging of -verlaging**. Hij pleit ervoor om arbeid goedkoper te maken en als compensatie de btw te verhogen. Per saldo zou het prijspeil niet wijzigen. De daling van de prijzen door de goedkopere factor arbeid zou gecompenseerd worden door de hogere btw. De btw-verhoging is volgens hem een **fiscale devaluatie**. Men maakt import duurder en export goedkoper. Dat komt omdat het btw-regime van het land van bestemming toepasbaar is bij export. Door arbeid te verlagen, zouden meer mensen aan de slag gaan. Dat zorgt voor extra koopkracht en extra consumptie. En we zouden ook nog eens meer afzetten in het buitenland.

Maar de overheid doet vandaag **het omgekeerde**: arbeid is duur én we denken ook nog eens aan een btw-verlaging voor elektriciteit. ‘Wat zou neerkomen op het revalueren van de munt.’ ‘Arbeid is minder mobiel en makkelijk te taxeren’, legt Peersman de houding van de overheid uit.

Fiscale devaluatie -
verschuiving lasten op arbeid
naar btw ten belope van 20 %

De btw moet in het land van consumptie betaald worden.

DS-Infografiek | Bron: De perfecte storm, Gert Peersman en Koen Schoors

die politiek neutrale beleidsvoorstellen formuleren?

'Er zijn al volop expertengroepen. De Hoge Raad van Financiën, de pensioencommissie, de vergrijzingscommissie, het Planbureau, de Nationale Bank. En dan zijn er nog de aanbevelingen van de Oeso en het IMF. We weten heel goed wat er moet gebeuren in België, maar het gebeurt niet. We hadden al vijftien jaar geleden moeten beginnen met maatregelen om de vergrijzing op te vangen. Nu gaat alles relatief goed, maar het zou goed kunnen dat we bij een nieuwe ingrijpende recessie zoals die van 2008 gedwongen worden om drastisch in te grijpen. Ik sluit niet uit dat dan de werkloosheid hoog oploopt en dat er misschien zelfs volksoptstanden dreigen. Het beleid dat nu op korte termijn als een sociaal beleid verkocht wordt, zal op lange termijn asociaal blijken te zijn. Neem de vergrijzing. Waarom beslist men niet om de pensioenleeftijd ieder jaar met drie maanden te verhogen? Dat is perfect verdedigbaar. Als je wacht, moet je over een paar jaar uit noodzaak in één keer vijf jaar erbij doen. Dat is veel moeilijker te verkopen.'

Als u zegt dat een volgende recessie zware gevolgen zal hebben, waaraan denkt u dan?

'Een begrotingstekort van meerder procenten, een verder oplappende overheidsschuld, een fors stijgende werkloosheid, dalende pensioenen en problemen in de gezondheidszorg. Het is helemaal niet ondenkbaar dat België in een toestand terecht komt waar Spanje en Griekenland zich nu in bevinden. De regering is nu bezig met bezuinigingen in de orde van grootte van 1 procent van het bbp. Dat is doenbaar. Maar als dat plots 3 of 4 procent wordt, kom je in een heel andere situatie terecht. En dat is niet uitgesloten als we blijven voortdoen zoals we nu bezig zijn.'

Als ik even advocaat van de duivel mag spelen: in Nederland nemen ze wel de forse maatregelen waar u voor pleit. Met als gevolg dat het land er economisch veel slechter aan toe is dan wij.

'De Nederlandse situatie is heel anders dan die bij ons. Daar is sprake van een *balance sheet recession*. De huizenmarkt is er onderuit gegaan, en er zijn problemen met de privé-pensioenen. Gezinnen hebben hun

>>> Vervolg van blz. 47

vermogen zien afnemen en gaan nu sparen. Maar de overheid is in Nederland gezond. De pensioenleeftijd is er al verhoogd, men heeft zich er beter ingedekt tegen langetermijnproblemen. De overheid zou er minder moeten besparen in plaats van dalende privé-vraag te versterken met een dalende overheidsvraag. In België is het privé-vermogen van de huishoudens juist hoger dan ooit. Hier wordt gespaard om andere redenen: wegens de onzekerheid over het overheidsbeleid en de gezondheid van de overheidsfinanciën op lange termijn.

Wat vindt u van het relanceplan dat de regering heeft voorgesteld?

'Het is een beetje knip- en plakwerk waardoor men weer een jaar verder kan, maar is fundamenteel onhoudbaar. De vergrijzingsuitdaging los je zo niet op. Tijdens lezingen zijn mensen altijd verbaasd als ik ze vertel dat het huidige tekort en de kosten voor de opvang van de vergrijzing het equivalent vormen van een verdubbeling van de personenbelasting. In beide gevallen gaat het om 11 procent van het bruto binnenlands product.'

Doet u dat graag, die lezingen?

'Ja, ik vind dat wel tof. Al is de verwondering die ik doorgaans vaststel wel deprimerend. De mensen zitten met heel veel vragen. Ze begrijpen het niet goed. Onze taak is het dan om het uit te leggen.'

Zit daar ook iets van evangelisatie in? De politici willen de waarheid niet onder ogen zien, en het is uw taak om de mensen daarvan bewust te maken?

'Uiteindelijk moet de druk op de overheid komen van de mensen. Ze moeten gaan beseffen dat langer werken onvermijdelijk is als we de welvaartsstaat in stand willen houden. De mensen vragen ook om hervormingen. Ze zijn ongerust over hun pensioen, over de euro, over de lange termijn. Ze zijn ook verrast dat zaken heel snel kunnen veranderen, zoals in Griekenland en Spanje gebeurd is. Die onzekerheid weegt op onze economie, en is voor een deel ook de verklaring voor het succes van de N-VA.'

De boutade dat de volgende generatie het voor het eerst niet langer beter zal hebben dan de huidige, zit daar waarheid in?

'Het gaat niet langer zijn zoals vóórheen. Veel mensen denken: als de crisis maar voorbij is, dan wordt alles weer zoals vroeger. Maar we zitten met een aantal fundamentele problemen, en we gaan dat voelen. Natuurlijk gaan we als land nog vooruit en zullen we gemiddeld welvarender worden, maar als het tegengit zou het kunnen dat de volgende generatie op een aantal vlakken slechter af zal zijn dan wij. Dan gaat het om inkomen, sociale zekerheid, de ziekteverzekering. We zijn nu de welvaart aan het verdelen die we nog niet verdiend hebben, en dat kan zijn weerslag hebben op de volgende generaties. Door een groeiende staatsschuld zal de ongelijkheid bijvoorbeeld toenemen. Want die schuld is voor een deel binnenlands gefinancierd en is dus in handen van wie gespaard heeft. Wie geen vermogen ouders heeft, wordt opgezadeld met een

stuk van die schuld en zal dat moeten afbetalen. Dat kan zorgen voor een grote herverdeling.'

Is de roep om de overheid af te bouwen niet gevaarlijk? Uiteindelijk is het de overheid die de welvaartsstaat overeind houdt.

'Zeker. De overheid is heel belangrijk voor investeringen en onderwijs. Ze moet niet worden afgebouwd, maar efficiënter worden gemaakt. Wat zal op lange termijn onze groei bepalen? Enerzijds de productiviteit, die afhankelijk is van investeringen en onderwijs. En

'De mensen moeten gaan beseffen dat langer werken onvermijdelijk is als we de welvaartsstaat in stand willen houden'

'Ik durf de problemen onder ogen te zien.'

anderzijds van de werkgelegenheidsgraad, waar we heel slecht scoren. Eén procent hogere werkgelegenheidsgraad, betekent 0,75 procent minder vergrijzingskosten. Langer werken, en de inefficiënties uit de arbeidsmarkt halen, dat is de sleutel.'

En intussen geeft de overheid groen licht voor brugpensioen op 52 bij Ford Genk.

'Dat is een enorme desinvestering. Een afschrijving van menselijk kapitaal. De vakbonden hameren er altijd op dat er geïnvesteerd moet worden in patrimonium, maar mensen op straat zetten is een negatieve investering. Iedere persoon die extra aan het werk is, vormt pure winst voor de overheid. Niet alleen omdat er een uitkering wordt uitgespaard, maar ook omdat er extra inkomsten zijn via belastingen en afdrachten voor de sociale zekerheid.'

Er moet natuurlijk wel werk zijn voor die mensen.

'Klopt. Maar waarom is het moeilijk om werk voor hen te vinden? Vooral omdat onze arbeidsmarkt te rigide is, onze lasten op arbeid te hoog zijn, en het dus niet aantrekkelijk is om mensen aan te werven. Daardoor ontstaat een vicieuze cirkel. Onze lasten op arbeid zijn het hoogst en onze werkgelegenheidsgraad het laagst. Dat is geen toeval. Ook ondernemingen moeten beseffen dat mensen afdanken tot hogere belastingen leidt.'

Hoe lossen we dat op?

'Door de lasten te verschuiven van arbeid naar consumptie. Vanuit een puur theoretische benadering zou je arbeid eigenlijk helemaal niet mogen belasten, je zou bedrijven zelfs moeten subsidiëren om mensen aan te werven. De lasten moeten verschoven worden. Maar heffingen op vermogen of milieu zullen niet heel veel opbrengen, dus je moet consumptie hoger belasten. Qua herverdeling is dat ook fair, want je hebt dan minder werklozen.'

Een hogere btw betekent minder consumptie, en dus minder economische groei. Willen we dat?

'Dat is niet zo als je de lasten op arbeid evenredig verlaagt. Dan blijft de eindprijs van de binnenlandse producten gelijk. Producenten zullen de lagere lasten op arbeid doorrekenen in de eindprijs van hun product, en dat wordt gecompenseerd door de hogere btw. Per saldo blijft alles even duur, maar het verschil is dat er meer mensen aan het werk zijn.'

Waarom doen politici niet wat u adviseert?

'Ze begrijpen het denk ik niet. In Frankrijk en Nederland doen ze het wel.'

Wie uw economische analyses vertaalt naar een politieke keuze, komt onvermijdelijk uit bij de N-VA. Geen van de andere partijen doet immers wat er gedaan moet worden.

'De N-VA is inderdaad enthousiast over mijn analyses. Maar de betaalbaarheid van de pensioenen en het voortbestaan van de sociale zekerheid zou vooral een zorg moeten zijn van de SP.A. Het probleem is dat de sociale zekerheid juist bedreigd wordt door de standpunten die de SP.A momenteel inneemt. Intussen gaan andere partijen met hun topic en hun kiezers lopen.'

Maar kan de oplossing van de N-VA komen?

'De N-VA maakt deel uit van de Vlaamse regering, maar daar is het van hetzelfde laken een pak. Als je naar de Vlaamse begroting kijkt, zie je dat de uitgaven ieder jaar stijgen, en niet om meer te investeren. De federale regering heeft meer bespaard dan de Vlaamse. Vlaanderen is een rijke regio met weinig werkloosheid. Dan is het veel gemakkelijker om een begroting in evenwicht te presenteren. Maar in Vlaanderen is de overheidswerkgelegenheid enorm toegenomen. Daar zit nog heel veel ruimte om te besparen. En kijk eens naar Oost-Vlaanderen. Het getreuzel waarmee de mobiliteitsproblemen worden aangepakt, kost ons ook veel.'

Bent u een optimist of een pessimist?

'Een realist. Ik durf de problemen onder ogen te zien en wijs niet alleen op wat slecht gaat, maar probeer ook oplossingen voor te stellen. Over de vergrijzing ben ik somber, maar ik zie mogelijke oplossingen.'

Als deze regering een van uw studenten was, zou ze dan geslaagd zijn?

'Ze zou geslaagd zijn omdat ze heel wat maatregelen heeft genomen. Maar niet met onderscheiding, want het gebeurt allemaal nog te veel met de rem op. Bij sommige studenten heb je als professor een wow-gevoel. Dat heb ik bij deze regering niet.'

DE KIJK VAN VAN DYCK FONS VAN DYCK

MERK VOETBAL

Het land lijkt deze dagen wel helemaal in de ban van de Rode Duivels. Daarvoor zijn natuurlijk in de eerste plaats de sportieve prestaties van de nationale ploeg verantwoordelijk. Maar ook de marketingmachine heeft al flink haar werk gedaan. Het is meer dan ooit duidelijk dat voetbal veel meer is dan een wedstrijd van negentig minuten. Wat maakt van voetbal nu een sterk merk?

Spelers en trainers komen en gaan, investeerders en bestuurders tellen hun winst (of verlies), maar de echte macht van een voetbalmerk ligt meer dan ooit bij de supporters. Het zijn de supporters die zich overigens steeds meer laten gelden, op sportief vlak (kijk maar naar Standard en Club Brugge vorig seizoen), maar ook in bestuurlijke kwesties. Zo hebben de supporters van Zulte Waregem afgelopen zomer de uitverkoop van hun ploeg een halt toegevoerd. Wat maakt dat een supporter voor zijn ploeg zo door het vuur wil gaan?

Vooreerst zijn er natuurlijk de sportieve prestaties van de ploeg. Wie wint, wordt snel een held. Wie verliest, wacht kritiek. Iedere supporter waant zich graag zelf trainer. De beste stuurlied staan in het voetbal vaak langs de zijlijn. Het is opmerkelijk hoe Herman Van Holsbeeck, de manager van Anderlecht, vorige zondag na de nederlaag op eigen veld tegen Kortrijk media en supporters waarschuwde dat er de komende weken nog hoogten, maar ook laagten, zullen komen voor paars-wit. Dat noemt men heel slim managen van verwachtingen.

Een voetbalmerk creëert voor een supporter een identiteit, een persoonlijkheid. Het geeft een uitstraling. Dat gebeurt ook steeds meer op allerhande online fora. Voetbalmerken zijn voorbeelden van moderne badge-merken. Vincent Kompany is voor het Belgische voetbal uitgegroeid tot een ware merkpersoonlijkheid. Hij lijkt wel de moderne Marlboro-cowboy. Moderne voetbalpersoonlijkheden trappen zich een plaats in de galerij die vroeger alleen voor film- en popsterren was voorbehouden. David Beckham baande de weg. Voetballers geven het signaal dat morgen iedereen beroemd kan zijn. De ultieme jongensdroom.

Voetbal is ook een sociale beleving. Supporters doen je niet alleen. De stand op het scorebord lijkt soms van secundair belang. Het biermerk Jupiler heeft dat al langer begrepen: mannen weten waarom. Vooral ook rond een voetbalveld. Het is een vorm van modern tribalisme. Dat blinde fanatisme gaf in het recente verleden aanleiding tot een fluitconcert van Belgische supporters tijdens het spelen van de nationale hymne van de tegenstrever bij thuismatches van de Rode Duivels. Het is goed dat spelers en trainer hier krachtig op gereageerd hebben.

Maar de sterkste band van een supporter met een voetbalclub zit nog veel dieper. Het is haast een bloedband, die van generatie op generatie wordt doorgegeven. Onderzoek naar Engel-

Vincent Kompany is voor het Belgische voetbal uitgegroeid tot een ware merkpersoonlijkheid. Hij lijkt wel de moderne Marlboro-cowboy

se voetbalclubs enkele jaren geleden toonde aan dat de afstamming en de clubliefde van grootvader en vader in vele gevallen bepalend is voor welke ploeg men vandaag supportert. Dat geldt in ruime mate in steden met twee concurrerende ploegen. Kijk in eigen land ook maar even naar Brugge, Antwerpen of Mechelen, waar de breuklijnen tussen de ploegen - en hun supporters - inmiddels een eeuw oud zijn. Het maakt dat voetbalploegen niet afsterven en steeds weer uit hun as weten te herrijzen. Het maakt ook dat spelers, trainers en bestuurders slechts tijdelijke huurlingen van een voetbalmerk zijn. Een voetbalmerk bestaat en overleeft alleen bij de gratie van zijn supporters. En die zullen dat in de toekomst beslist nog meer laten gelden.

Fons Van Dyck is managing director bij Think BBDO.